

AJDODLAR SIYDOSINI IFODALASHDA AMALIY-IJODIY LOYIHA PORTFOLIOSINING TAHLILI

Z.A.Xaitov¹

Mas'ul muallif: Xaitov Zufar Asroralievich, Termiz davlat pedagogika instituti o'qituvchi E-mail: hayitovzufar@terdpi.uz.

Accepted: 08 Avgust 2026
Published: 08 Avgust 2026

Copyright: © 2026 by the author(s). Licensee Buxoro xalqaro universiteti ilmiy axborotnomasi.

Iqtibos uchun: Xaitov, Z. A. AJDODLAR SIYDOSINI IFODALASHDA AMALIY-IJODIY LOYIHA PORTFOLIOSINING TAHLILI / Z. A. Xaitov // Buxoro xalqaro universiteti ilmiy axborotnomasi. — 2026. — T. 7, № 1. — B. 279–283.

1. Termiz davlat pedagogika instituti o'qituvchi E-mail: hayitovzufar@terdpi.uz

Annotatsiya. Mazkur maqolada ajdodlar siymosini tasviriy san'at vositalari orqali ifodalashda amaliy-ijodiy loyiha portfoliosining mazmuni, tarkibiy tuzilishi va pedagogik ahamiyati tahlil qilinadi. Talabalarni milliy iftixor ruhida tarbiyalashda portret, miniatyura, tarixiy obraz, komponovka, tuslash, rang-tus munosabatlari va yaxlit idrok kabi tasviriy-ifodaviy vositalardan foydalanishning metodik imkoniyatlari yoritiladi. Ajdodlar siymosini badiiy talqin etish jarayoni talabalarining nafaqat ijodiy ko'nikmalarini, balki tarixiy xotira, milliy o'zlikni anglash, vatanparvarlik, estetik tafakkur va ma'naviy qadriyatlarga munosabatini rivojlantirishga xizmat qilishi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: ajdodlar siymosi, amaliy-ijodiy loyiha, portfolio, milliy iftixor, portret, miniatyura, komponovka, tuslash, yaxlit idrok, tarixiy obraz, badiiy tahlil, ijodiy topshiriq, milliy meros, estetik tarbiya, tasviriy san'at.

АНАЛИЗ ПОРТФОЛИО ПРАКТИКО-ТВОРЧЕСКОГО ПРОЕКТА В ИЗОБРАЖЕНИИ ОБРАЗОВ ПРЕДКОВ

Аннотация. В данной статье анализируются содержание, структура и педагогическое значение портфолио практико-творческого проекта, направленного на художественное изображение образов предков средствами изобразительного искусства. Раскрываются методические возможности использования портрета, миниатюры, исторического образа, компоновки, тонального решения, цветотональных отношений и целостного восприятия в процессе воспитания студентов в духе национальной гордости. Обосновывается, что художественное осмысление образов предков способствует развитию у студентов не только творческих умений, но и исторической памяти, национального самосознания, патриотических чувств, эстетического мышления и ценностного отношения к духовному наследию. В статье портфолио практико-творческого проекта рассматривается как педагогическое средство, системно объединяющее самостоятельные поиски студента, творческие работы, эскизы, композиционные решения, этюды, аналитические записи и итоговые художественные произведения.

Ключевые слова: образ предков, практико-творческий проект, портфолио, национальная гордость, портрет, миниатюра, компоновка, тональное решение, целостное восприятие, исторический образ, художественный анализ, творческое задание, национальное наследие, эстетическое воспитание, изобразительное искусство.

ANALYSIS OF THE PRACTICAL-CREATIVE PROJECT PORTFOLIO IN REPRESENTING ANCESTRAL IMAGES

Abstract. This article analyzes the content, structure and pedagogical significance of a practical-creative project portfolio aimed at representing ancestral images through the means of fine arts. It highlights the methodological potential of using portraiture, miniature art, historical imagery, composition, tonal treatment, color-tone relationships and holistic perception in educating students in the spirit of national pride. The article substantiates that the artistic interpretation of ancestral images contributes not only to the development of students' creative skills, but also to the formation of historical memory, national identity, patriotic feelings, aesthetic thinking and a value-based attitude toward spiritual heritage. The practical-creative project portfolio is interpreted as a pedagogical tool that systematically integrates students' independent research, creative works, sketches, compositional solutions, color studies, analytical notes and final artistic outcomes.

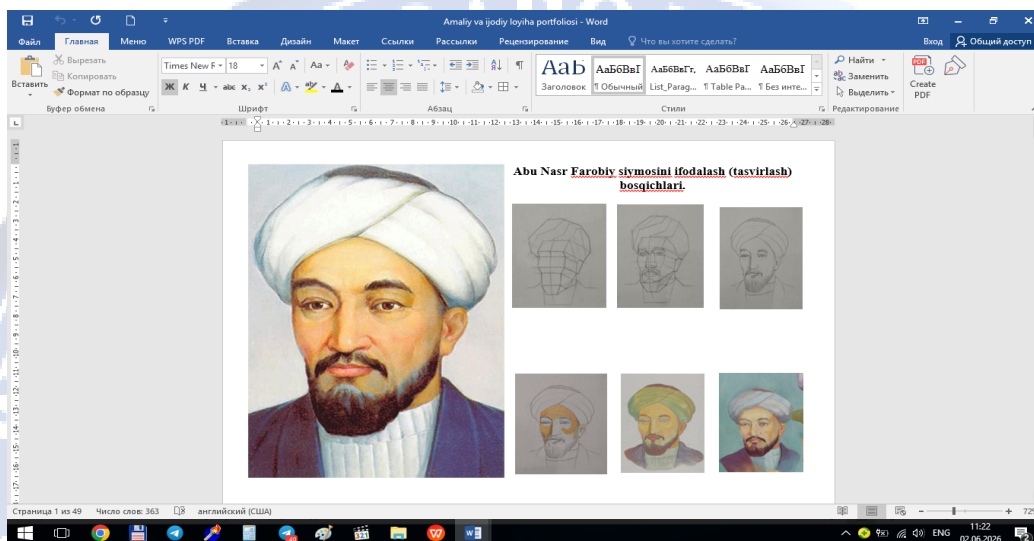
Keywords: ancestral image, practical-creative project, portfolio, national pride, portrait, miniature, composition, tonal treatment, holistic perception, historical image, artistic analysis, creative assignment, national heritage, aesthetic education, fine arts.

Kirish. Ajdodlar siymosini ifodalash deganda nafaqat tarixiy shaxslarning tashqi qiyofasini aks ettirish, balki ularning ma'naviy-axloqiy fazilatlarini, ilmiy va ijtimoiy merosini vizual va semantik vositalar orqali talabalarga yetkazish tushuniladi. Ayniqsa tasviriy san'at, rasm, ramz va kompozitsiya orqali berilgan axborot talabaning hissiy-idrokiiy sohasiga kuchli ta'sir ko'rsatadi.

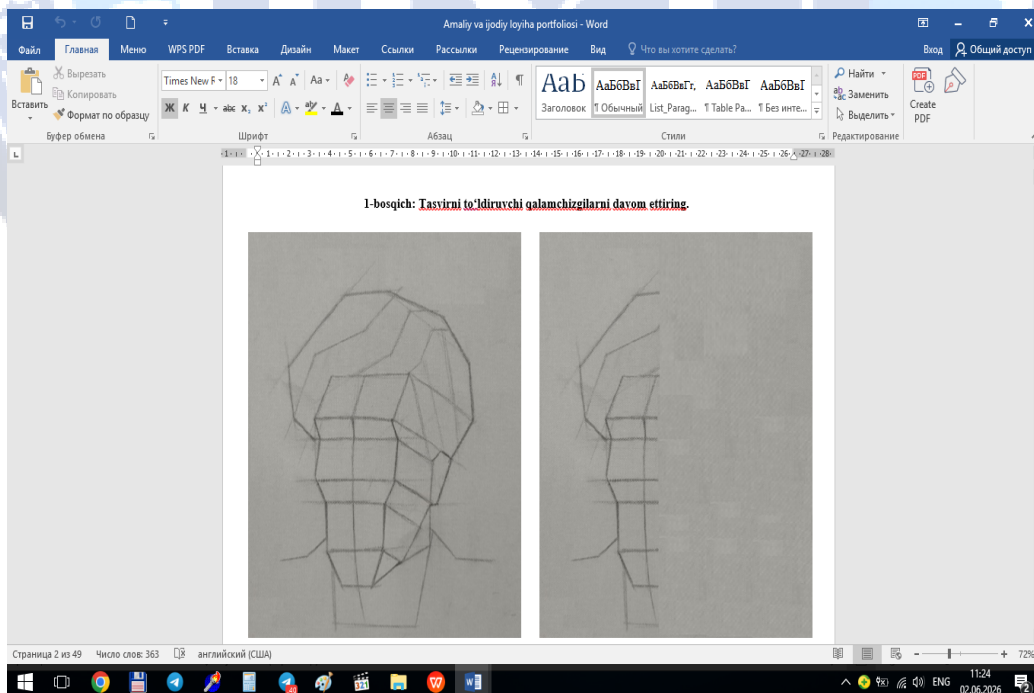
Ajdodlarning ilmiy ma'naviy merosidan foydalanishga yo'naltirilgan tadbirlarni tashkil qilishda talabalarining belgilangan mavzu, maqsad va tanlab olingan g'oyalarga qiziqishi, faolligi, tashabbuskorligi va mustaqilligini rivojlantirishga e'tibor qaratish shunday qilib, ta'lim muassasalari talabalarida oliy lozim. Bu holat talabada tadbir mazmuni va mohiyatini yetarlicha anglagan, undan yetarli darajada ma'naviy ozuqa olishini ta'minlaydi.

Ajdodlar siymosini ifodalash jarayonida ushbu amaliy ijodiy loyiha portfoliosining ahamiyati shundan iboratki. Talabalar Ajdodlar siymosi aks etgan rasmga qarab tasvirlash jarayonini davom ettirayotgan vaqtda rasmga qaraydi, so'ngra chizish jarayoni amalga oshayotgan qog'ozga qaraydi shu qarash jarayonida ko'zlar qoshlar lab burun va yuz shakillari ko'z xotirasidan malum miqdorda o'chadi. Talaba esa ifodalash jarayonida qiyinchiliklarga duch keladi. Shu bosidan Amaliy ijodiy loyiha portfoliosi talabalardagi portret tasvirlash jarayonini qiyinchiliklarini yengib o'tishga yordam beradi.

Adabiyotlar tahlili. Portfolioni birinchi sahifasida Abu Nasr Farobiy ajdodimizning etalon sifatida qabul qilingan portretini tahlili keltirilgan.

2-Sahifasida esa qalamchizgilarda birinchi bosqich eskizlarini to'ldiring kabi jumla mavjud. Bu jarayonda talaba Tugallanmagan eskizlarni davom ettiradi. Eskiz bitta sahifada bo'lganligi uchun talaba yordamchi chiziq o'tkazib qalam bilan o'lchagan holda portretni kerakli qismini to'ldiradi. Ikkita tasvir bir joyda paralell joylashganligi uchun talabaga o'lcham olish va ko'z xotirasida saqlab qolish qobiliyati yaxshi shakillanadi.

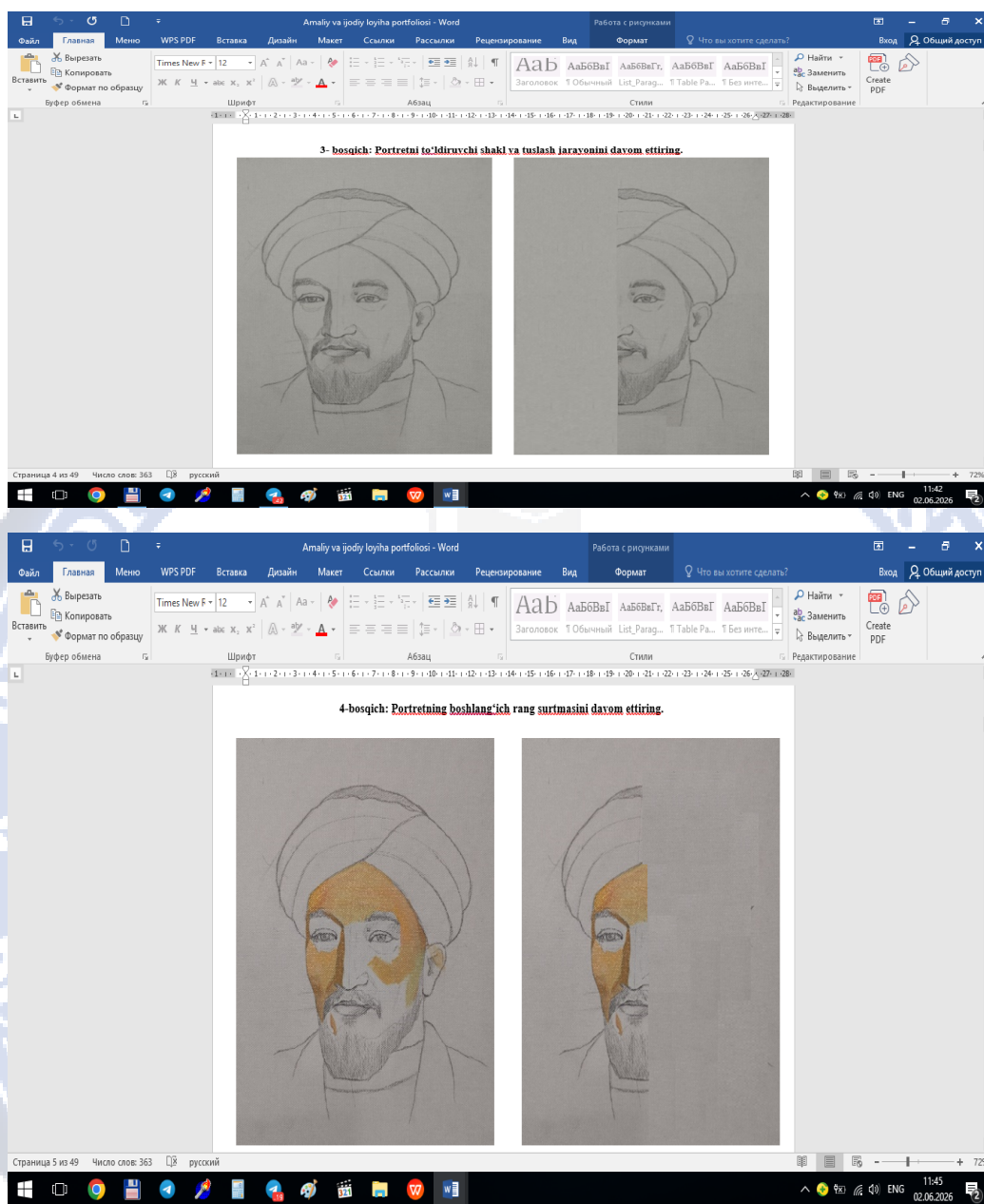

Bu bosqichda Farobiy portretining qalamtasvirda mukammalroq ifodalangan ko'rinishi mavjud va talaba portretning kerakli qismini toliq ishlangan bosqichga qarab davom ettiradi.

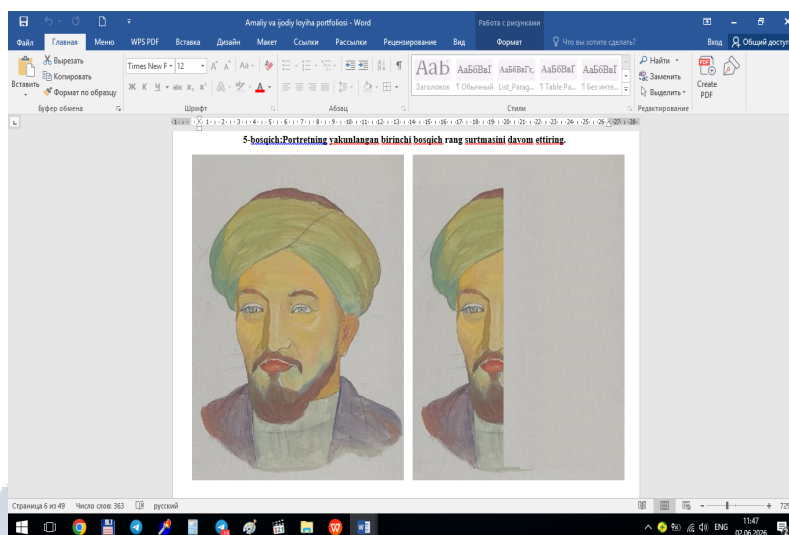

3-bosqichda qalamtasvirda to'liq ishlangan ko'rinishini tahlil qilib davom ettiradi.

4-bosqichda esa rangtasvir jarayonining 1-bosqichini amalga oshiradi.

Bu bosqichda portretning to'liq rang surtmasi qoplangan holatini ko'rishimiz mumkin talaba kerakli ranglarni hosil qilib rang surtmasini surtadi.

6-bosqichda ifodalanayotgan portret yakunlanadi. Bu jarayonda ranglar tiniq va aniq holatda portret qismlariga surtiladi. Va Yakunlanadi. Bu jaron talabalarining portret chizish ko'nikma va malakasini oshirib boradi. Ilmiy tadqiqot ishimning Amaliy ijodiy loyiha portfoliosida 7 nafar ajdodlar siymosinining pedagogik algoritmi ifodalangan. Portfolioni yakunlab bo'lgan talabada ajdodlar buyuk allomalarimizni tashqi ko'rinishini tanish, va ularga qiziqish, hurmat va havas milliy iftixor milliy g'urur, kabi his tuyg'ular rivojlanib boradi.

Tahlil va natijalar. Xalqimizning boy ilmiy-ma'naviy merosi, islom dini va uning g'oyalari, milliy-ma'naviy qadriyatlarimiz, yurtimizda yetishib chiqib, butun dunyoda mashhur bo'lgani kabi buyuk allomalarining hayoti, ilmiy va ma'naviy meroslariga asoslangan holdagina islom dini g'oyalarini buzib talqin qilishga urinayotgan oqimlarning asl maqsadlarini fosh qilishga asos bo'ladi. Chunki allomalarimiz ma'naviy merosini ilmiy o'rganish, ulardan yoshlarni xabardor qilish va "milliy o'zliklarini teran anglashda buzilishlarga olib kelayotgan turli yot g'oya sabablari va omillarni aniqlashtirib olishimiz hamda ana shu jarayonlarga ijobiy ta'sir o'tkaza olishimiz" [59; 90.] bizning asosiy maqsadimiz hisoblanadi. Ya'ni, ilmsiz taraqqiyot bo'lmaydi-jaholat saodatmand etmaydi. Prezident Sh.Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Jaholatga qarshi-ma'rifat"ni qurol qilgan ajdodlarimizdan bizgacha yetib kelgan boy ma'naviy meros o'ziga xos najot qal'asi, himoya qo'rg'oni vazifasini o'taydi.

Shunday qilib, o'quv kurslarining sharq mutafakkirlarining ilmiy- ma'naviy merosidan foydalanish imkoniyatlari, pedagogik shart- sharoitlari, sub'yektiv va ob'yektiv omillarini o'rganish, ta'lim va tarbiyaviy ishlar mazmunida bu masalaning aks etishiga erishish, Ajdodlar siymosini ifodalash vositasida talabalarni milliy iftixor ruhida tarbiyalash texnologiyasini takomillashtirish yo'llari aniqlandi.

Muhokama. Ajdodlar siymosini ifodalashga yo'naltirilgan amaliy-ijodiy loyiha portfoliosi talabalarining milliy iftixor tuyg'usini shakllantirishda samarali pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ladi. Portfolio tarkibidagi portret, miniatyura, eskiz, komponovka, tushlash va yakuniy ijodiy ishlar talabaning nafaqat tasviriy mahoratini, balki tarixiy xotira, milliy o'zlikni anglash va badiiy-estetik tafakkurini ham rivojlantiradi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ajdodlar obrazini yaratish jarayonida talaba tarixiy shaxsning tashqi qiyofasini tasvirlash bilan cheklanmaydi, balki uning ma'naviy merosi, xalq tarixidagi o'rni va milliy qadriyatlar bilan bog'liq mazmunini ham anglashga intiladi. Bu esa ijodiy topshiriqni tarbiyaviy jarayon bilan uzviy bog'laydi. Ayniqsa, portfolio orqali talabalar ishining bosqichma-bosqich rivojlanishini kuzatish, xatolarni tahlil qilish va ijodiy yondashuvni baholash imkoniyati yuzaga keladi.

Shu jihatdan amaliy-ijodiy portfolio milliy iftixor, vatanparvarlik va estetik tarbiyani shakllantirishda interfaol, tahliliy va refleksiv yondashuvlarni birlashtiruvchi muhim metodik mexanizm hisoblanadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, ajdodlar siymosini ifodalashda amaliy-ijodiy loyiha portfoliosidan foydalanish talabalarni milliy iftixor ruhida tarbiyalashning samarali usullaridan biridir. Mazkur yondashuv talabada tarixiy merosga hurmat, ajdodlar obraziga ongli munosabat, ijodiy izlanish, badiiy tahlil va estetik idrok ko'nikmalarini shakllantiradi.

Portfolio asosida tashkil etilgan ijodiy faoliyat portret, miniatyura, komponovka, tushlash va yaxlit idrok kabi tasviriy san'at vositalarini pedagogik maqsad bilan bog'lash imkonini beradi. Natijada talabalarining milliy qadriyatlarga munosabati mustahkamlanadi, ijodiy tafakkuri rivojlanadi va kasbiy-badiiy kompetensiyasi takomillashadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

[1] Shavkat S., Zufar X., Mahliyo Y. Graphic recommendations for the analysis of simple and complex girix pattern compositions in the art of embroidery by geometric patterns // Universum: технические науки. – 2021. – № 11-5 (92). – C. 95–98.

[2] Xaitov Z. A., G'aniyeva F. A. Improving the skills of students to create psychological portraits in painting at higher educational institutions // Science and Civilization-2020 : materials of the international scientific conference. – 2020. – C. 105.

[3] Xaitov Z. A. The role and practical importance of "Painting" in the development of fine arts // International Journal

of Social Science & Interdisciplinary Research. – 2022. – T. 11, № 05. – C. 166–168.

[4] Xaitov Z. A. Psychological Portrait Pencil Characteristics of Perception Formation in the Description of the Image // American Journal of Social and Humanitarian Research. – 2022. – T. 3, № 10. – C. 312–316.

[5] Xaitov Z. A., Mamadaminova M. M., Choriyeva P. Z. Improving the Education of Students in the Spirit of National Pride Through the Expression of the Image of Ancestors // Miasto Przyszłości. – 2024. – T. 54. – P. 1707–1711.

[6] Xaitov Z. A. Ajdodlar siymosini ifodalash vositasida talabalarni milliy iftixor ruhida tarbiyalash metodikasi // Inter education & global study. – 2023. – № 1 (4). – B. 30–32.

[7] Хайтов З. А. Психологик портрет қаламтасвирини тасвирлашда идрок этишни шакллантириш хусусияттери // Scientific Impulse. – 2022. – T. 1 (4). – C. 184–189.

[8] Xaitov Z. A. O'quvchilarga tasviriy san'at darslariga individual yondashuvning nazariyadagi ahvoli tahlili // Inter education & global study. – 2023. – № 1 (4). – B. 27–29.

[9] Xaitov Z., Mamadaminov G., Xudoyberdiyeva M. Scientific and theoretical foundations for developing a sense of national pride in future art teachers through the study of the works of Eastern thinkers // Journal of Applied Science and Social Science. – 2025. – T. 1 (3). – C. 328–331. – URL: <https://inlibrary.uz/index.php/jasss/article/view/81588>.

